

Jerzy Krawczyk

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza, Biblioteka Główna

Przyczynek do kształcenia bibliotekarzy w Krakowie w XX wieku (do lat siedemdziesiątych)

Streszczenie: W artykule przedstawiono inicjatywy i formy kształcenia bibliotekarzy i kandydatów do zawodu na poziomie średnim i wyższym w okresie poprzedzającym utworzenie w Krakowie bibliotekarskich studiów wyższych. **Słowa kluczowe:** kształcenie bibliotekarzy, szkolnictwo zawodowe XX wieku.

Wstęp

W okresie międzywojennym organizowano przy bibliotekach lub innych placówkach oświatowych kursy bibliotekarskie o różnej długości trwania (od kilkugodzinnych do kilkutygodniowych), przeznaczone dla pracowników zatrudnionych w bibliotekach powszechnych i naukowych. Kursy te miały na celu nie tyle kształcenie bibliotekarzy, ile praktyczne przyuczenie pracowników bibliotek do wykonywania zawodu. W programach kładziono więc szczególny nacisk na technikę pracy bibliotekarskiej, na rzemiosło. Instytucjonalne kształcenie na poziomie półwyższym, pomaturalnym prowadziły pod koniec lat dwudziestych dwie placówki: Dwuletnia Szkoła Pracownic Społecznych na wyodrębnionym wydziale bibliotekarskim przy Polskiej Macierzy Szkolnej w Warszawie oraz Jednoroczna Koedukacyjna Szkoła Bibliotekarska przy Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy. Zresztą czołowi polscy bibliotekarze tamtych lat: Edward Kuntze i Józef Grycz, wypowiadając się często w sprawach szkolenia bibliotekarzy, nie widzieli potrzeby tworzenia specjalnych szkół bibliotekarskich — przygotowanie kadr miały zapewnić kursy.

W owym czasie najtrudniejsze do realizacji okazało się zadanie kształcenia bibliotekarzy na poziomie akademickim. Jeszcze podczas okupacji niemieckiej w czasie I wojny światowej Warszawskie Towarzystwo Kursów Naukowych uruchomiło w roku akademickim 1916/17 dwie katedry — Katedrę Księgoznawstwa Ogólnego i Katedrę Bibliotekarstwa i Bibliologii. Niebawem Towarzystwo Kur-

sów przekształcono w Wolną Wszechnicę Polską (WWP) — uczelnię niepaństwową — bez prawa nadawania stopni naukowych. W 1925 roku powstała tam na Wydziale Pedagogicznym, zainicjowana i kierowana przez Helenę Radlińską, Specjalizacja Bibliotekarska ukierunkowana na kształcenie bibliotekarzy dla bibliotek powszechnych. W ciągu 15 lat istnienia Sekcja Bibliotekarska WWP wypuściła kilka roczników solidnie przygotowanych do zawodu bibliotekarzy. Sprawa uniwersyteckiego kształcenia kadr dla bibliotek naukowych w okresie II Rzeczypospolitej nie została jednak pozytywnie rozwiązana. Wprowadzenie bibliotekoznawstwa do programów uniwersyteckich nie było jednak sprawą prostą, gdyż jako dyscyplina naukowa nie było ono jeszcze skryształizowane, a jako umiejętność praktyczna spotykało się z niechęcią środowiska akademickiego. Wprawdzie na uniwersytetach — Jagiellońskim i Lwowskim — istniały habilitacje z „bibliografii”, które dodatkowo zdobywali niektórzy habilitowani historycy literatury, jak Wiktor Hahn czy Stefan Wierczyński i historyk nauki Aleksander Birkenmajer, lecz docentury te nie miały znaczenia dla kształcenia kadry bibliotekarskiej na uniwersytetach¹.

Po II wojnie światowej sprawa kształcenia bibliotekarzy na poziomie wyższym znów odżyła. Zorganizowane w 1946 roku państwowe wyższe szkoły pedagogiczne (PWSP) w Gdańsku, Krakowie i Łodzi, mające kształcić nauczycieli dla szkół podstawowych, a niebawem i średnich, w statucie organizacyjnym nie miały wprawdzie zadania kształcenia bibliotekarzy szkolnych, jednak w ramach grupy przedmiotów pedagogicznych przewidziano przedmiot „czytelnictwo dzieci i młodzieży” na III roku studiów w wymiarze 1 godziny tygodniowo. Celem zajęć było wprowadzenie słuchaczy w zagadnienia czytelnictwa dzieci i młodzieży, zapoznanie z polską i obcą literaturą dla dzieci i młodzieży, wprowadzenie w metodykę pracy z książką i czytelnikiem oraz praktyczne zaznajomienie z techniką biblioteczną. To ostatnie zagadnienie realizowano poprzez praktykę studencką w bibliotekach dla dzieci i młodzieży². Jednak w zarządzeniu Ministra Oświaty w sprawie zmiany statutu PWSP z 7 października 1947 roku czytelnictwa nie uwzględniono jako osobnego przedmiotu w programie nauki szkół pedagogicznych. Organizacja czytelnictwa i zasady bibliotekarstwa były włączone w wykładany przez wszystkie trzy lata studiów w wymiarze 2 godzin tygodniowo przedmiot „Przysposobienie do pracy społecznej”³.

Z kolei na zorganizowanej 13 grudnia 1948 roku w Warszawie przez Państwowy Instytut Książki, w porozumieniu z Naczelną Dyrekcją Bibliotek, konferencji w sprawie szkolnictwa bibliotekarskiego i księgarskiego podjęto m.in. uchwałę odnośnie przewidywanych stopni szkolnictwa bibliotekarskiego. Miały to

¹ Więckowska H., *Akademickie kształcenie bibliotekarzy: zarys historyczny*, Warszawa, 1979, s. 20 - 25.

² Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 12 marca 1946 r. w sprawie statutu Państwowych Wyższych Szkół Pedagogicznych. Dz. Urz. Min. Oświaty 1946, Nr 2, poz. 47, s. 48, 50, 52.

³ Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 7 października 1947 r. w sprawie zmiany statutu Państwowych Wyższych Szkół Pedagogicznych. Dz. Urz. Min. Oświaty 1947, Nr 10, poz. 251, s. 487-488.

być czteroletnie szkoły stopnia licealnego dla absolwentów 7 klas szkoły podstawowej kształcące pracowników technicznych, szkoły specjalne jednoroczne — „dla kształcenia kierowników mniejszych bibliotek powszechnych i pracowników samodzielnych stopnia średniego” oraz „(...) czteroletnie studium uniwersyteckie ze specjalnością bibliotekoznawczą dla kształcenia: I. kierowników większych bibliotek powszechnych oraz bibliotek naukowych, pracowników samodzielnych stopnia wyższego i naukowych kierowników zakładów wydawniczych i księgarskich, II. nauczycieli szkół i kursów bibliotekarskich i księgarskich. Należy dążyć, aby nauczanie na tym stopniu przybrało charakter studium międzywydziałowego ze względu na konieczność przygotowania kierowników specjalnych bibliotek naukowych i szkolnych (technicznych, medycznych, przyrodniczych, prawniczych, politycznych itp.).”⁴.

Kurs bibliotekarski Spiridiona Wukadinovica

W początkach II Rzeczypospolitej podjęto jednak próbę kształcenia uniwersyteckiego bibliotekarzy. Wykłady z tego zakresu rozpoczął w roku akademickim 1920/21 na Uniwersytecie Jagiellońskim germanista, profesor Spiridion Wukadinovic (1870-1938).

Po ukończeniu studiów germanistycznych i doktoryzowaniu się na uniwersytecie w Grazu podjął Wukadinovic 1 maja 1895 roku pracę w tamtejszej bibliotece uniwersyteckiej jako pracownik naukowy. Dwa lata później przeniesiony został, na własne żądanie, w charakterze praktykanta bibliotecznego, do praskiej biblioteki uniwersyteckiej. Od 1 stycznia 1907 roku przeszedł do wspólnej biblioteki praskich politechnik — czeskiej i niemieckiej. Jednocześnie w roku 1907 habilitował się w zakresie języka i literatury niemieckiej na Uniwersytecie Niemieckim w Pradze, po czym objął stanowisko docenta prywatnego na tamtejszym Wydziale Filozoficznym. Nadal był czynnym bibliotekarzem i na mocy decyzji cesarskiej 27 września 1913 roku awansował Wukadinovic na stanowisko nadbibliotekarza (starszego bibliotekarza). W czerwcu 1914 roku został powołany, jako profesor nadzwyczajny, na katedrę języka i literatury niemieckiej w Uniwersytecie Jagiellońskim, zwolnioną przez prof. W. Creizenacha. Wukadinovic kierował tą katedrą do 1932 roku, kiedy to złożył rezygnację.

Niezależnie od pracy naukowej w dziedzinie germanistyki i dobrego przygotowania praktycznego z zakresu bibliotekarstwa, przez kilka lat, jako pomoc dla studentów germanistyki poszukujących źródeł do prac seminaryjnych i magisterskich, prowadził wykład pt. „Kritische Quellenkunde der neueren deutschen Literatur” (2 godz. tygodniowo), będący rozumowaną bibliografią literacką. Wykłady te, których tematykę rozszerzył Wukadinovic następnie na literaturę okresów wcześniejszych, były dla studentów znakomitą pomocą i cie-

⁴ Więckowska H., *Akademickie kształcenie bibliotekarzy: zarys historyczny*, Warszawa, 1979, załącznik 2, s. 69.

szyły się dużą frekwencją⁵. Mając takie doświadczenie w roku akademickim 1920/21 zdecydował się poprowadzić wykłady i zajęcia praktyczne z zakresu bibliotekarstwa dla wszystkich chętnych słuchaczy Wydziału Filozoficznego UJ. Zapoczątkował je „Zasadami bibliotekoznawstwa” w wymiarze dwóch godzin tygodniowo w semestrze zimowym⁶. Kontynuował wykłady w semestrze letnim w tym samym wymiarze „dla uczestników pierwszego kursu”⁷. W następnym roku akademickim Wukadinovic nadal miał zajęcia z zakresu bibliotekoznawstwa z pewnymi modyfikacjami programowymi. Przez cały rok prowadził „Kurs bibliotekoznawczy” dla początkujących w wymiarze jednej godziny tygodniowo, natomiast dla uczestników kursu z roku poprzedniego w I i II trymestrze prowadził „Ćwiczenia bibliotekarskie” w wymiarze jednej godziny tygodniowo, a w III trymestrze „Zakładanie bibliotek nauczycielskich i szkolnych”, również w wymiarze jednej godziny tygodniowo⁸. Niestety, już w roku akademickim 1922/23 zawieszono prowadzenie kursu bibliotekarstwa. Wykłady zostały wznowione w październiku 1923 roku jako „Kurs bibliotekoznawstwa” w wymiarze dwóch godzin tygodniowo przez wszystkie trymestry⁹. Był to ostatni rok wykładów z zakresu bibliotekarstwa prowadzonych przez profesora Wukadinovica¹⁰.

Pod koniec lat trzydziestych bibliotekoznawstwem zajął się również Aleksander Birkenmajer. Od 1930 roku był docentem na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego habilitując się w zakresie historii nauk ścisłych. Kilka lat później, w 1937 roku, uzyskał habilitację z bibliotekoznawstwa, jako jeden z czterech wybitnych bibliologów, którzy w okresie międzywojennym osiągnęli ten stopień (pozostali to L. Biernacki, K. Piekarski, S. Wierczyński). Gdy w styczniu 1938 roku Birkenmajer otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego rozpoczął wykład „Wstęp do bibliotekarstwa”¹¹.

Liceum Bibliotekarskie 1947-1960

Zabiegi, by utworzyć w Krakowie Liceum Bibliotekarsko-Księgarskie, miały swój początek na spotkaniu 18 lutego 1947 roku, które odbyło się w gmachu Biblioteki Jagiellońskiej (BJ). Wśród zebranych obecni byli między innymi: inż. Jan Nawrocki – naczelnik Wydziału Szkół Zawodowych Kuratorium Okręgu Szkol-

⁵ Kłańska M., *Spiridion Wukadinović (1870 -1938)*. In Michalik J., Wałęcki W. (red.), *Uniwersytet Jagielloński. Złota Księga Wydziału Filologicznego*, Kraków, 2000, s. 216 - 217.

⁶ *Spis wykładów w półroczu zimowym. Rok szkolny 1920/21 [UJ]*, Kraków, 1920, s. 21.

⁷ *Spis wykładów w półroczu letnim (III trymestr). Rok szkolny 1920/21 [UJ]*, Kraków, 1921, s. 23.

⁸ *Spis wykładów. Rok szkolny 1921/22 (III trymestr) [UJ]*, Kraków, 1921, s. 46.

⁹ *Spis wykładów. Rok szkolny 1923/24. Trzy trymestry [UJ]*, Kraków, 1923, s. 47.

¹⁰ Nieco szerzej na ten temat zob. J. Krawczyk, *Spiridion Wukadinović. Przyczynek do dziejów kształcenia bibliotekarzy na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1920 -1923*, „Roczniki Biblioteczne”, 2010, R. 54, s. 167-172.

¹¹ Bieńkowska B., *Czterdzieści lat Katedry prof. Aleksandra Birkenmajera*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, 1991, T. 36, nr 3, s.70.

nego w Krakowie, dr Adam Bar — pracownik BJ, dr Eustachy Gaberle — dyrektor BJ i prezes Oddziału Krakowskiego Związku Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich, mgr Lidia Kozaków — dyrektor Państwowego Żeńskiego Gimnazjum Handlowego. Zgodnie uznano, że Kraków, jako ważny ośrodek kulturalno-oświatowy, powinien posiadać szkołę bibliotekarsko-księgarską na poziomie licealnym. Ustalono, że szkoła powinna powstać w oparciu o Państwową Żeńską Szkołę Handlową dającą gwarancje dobrej organizacji nauki i zobowiązano jej dyrekcję do wystąpienia do Ministerstwa Oświaty o zezwolenie na zorganizowanie 2-letniego państwowego koedukacyjnego liceum bibliotekarsko-księgarskiego. Po uzyskaniu zgody Ministerstwa Oświaty opracowano projekt organizacyjno-programowy postanawiając połączyć w jeden kurs kształcenie dwóch zawodów — bibliotekarza i księgarza. Kierowano się tu między innymi bliskością problematyki tych specjalności w ramach niektórych działów (książka, czytelnictwo, literatura). Ścisłe ukierunkowanie miało następować dopiero w drugim roku nauki, po pierwszym kontakcie z zawodem¹². Projekt organizacyjno-programowy przyszłego liceum zamieszczono w połowie 1947 roku na łamach „Przeglądu Księgarskiego”. Oprócz treści ściśle merytorycznych projekt zawierał informacje o przeprowadzeniu wstępnej rekrutacji.

Na podstawie zgody Ministerstwa Oświaty 1 września 1947 roku Państwowe Liceum Bibliotekarsko-Księgarskie w Krakowie rozpoczęło działalność. Nauka w liceum trwała dwa lata i kończyła się egzaminem maturalnym, który uprawniał absolwentów do wstępowania do szkół wyższych. W roku szkolnym 1947/1948 do I klasy liceum przyjmowana była młodzież po ukończeniu szkoły średniej ogólnokształcącej lub zawodowej, po tzw. małej maturze (ukończona IX klasa). Pierwszym dyrektorem nowo powstałej szkoły został mgr Stefan Towpasz, w okresie okupacji organizator i kierownik rejonu II w Ośrodku Tajnego Nauczania nr 11 w Krakowie, w 1946 roku nauczyciel języka polskiego w III Gimnazjum im. Króla Jana Sobieskiego w Krakowie (obecnie II Liceum im. Króla Jana III Sobieskiego w Krakowie). Następcą Towpasza na stanowisku dyrektora był dr Artur Korpacz, polonista, absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego (UJ) oraz Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, doświadczony nauczyciel.

Dwuletni program nauki przewidywał, że w pierwszym roku wszystkie przedmioty (ogólne i zawodowe) będą wspólne zarówno dla grupy bibliotekarzy, jak i dla księgarzy. W klasie II przedmiotów ogólnokształcących również uczono wspólnie, oddzielnie natomiast przedmioty zawodowe. Tym samym uczniowie po pierwszym roku nauki musieli dokonać wyboru zawodu. Nauka odbywała się w godzinach popołudniowych.

Od roku szkolnego 1951/1952 w Krakowie funkcjonowały dwie średnie szkoły bibliotekarskie. 1 września 1951 roku zorganizowano bowiem Państwowe Liceum Bibliotekarskie (czteroletnie) przekształcając jednocześnie Państwo-

¹² Ślęczka R., *Szkolnictwo zawodowe Krakowa w latach 1945-1961*, Kraków, 2003, s. 28 - 29.

we Liceum Bibliotekarsko-Księgarskie (dwuletnie) w Państwowe Dwuletnie Liceum Bibliotekarskie. Taki stan rzeczy przetrwał do końca roku szkolnego 1953/1954, kiedy to decyzją Ministerstwa Kultury i Sztuki (MKiS) liceum dwuletnie zlikwidowano. Obie placówki szkolne miały wspólną dyрекcję i kadre dydaktyczną, mieściły się jednak w osobnych lokalach. Liceum 4-letnie otrzymało lokal w ówczesnym VIII Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczym przy ul. Świerczewskiego 12 (obecnie ul. Studencka 12). W celu ułatwienia nauczycielom pracy a dyrekcji zarządzania szkołą, dwuletnie liceum, mieszczące się wcześniej przy ul. Królowej Jadwigi 78, przeniesiono na ul. Czapskich 5, do budynku Liceum Ogólnokształcącego oo. Pijarów. Obie szkoły znalazły się tym samym w bliskim sąsiedztwie.

W dwuletnim Liceum Bibliotekarsko-Księgarskim przedmioty ogólnokształcące obejmowały: literaturę polską, język polski, dwa języki obce nowożytne, język łaciński, historię z nauką o Polsce i świecie współczesnym, prawoznawstwo, matematykę. Wśród przedmiotów zawodowych wyróżnić można: historię książki, bibliotek i księgarstwa, morfologię i produkcję książki, bibliografię, bibliotekoznawstwo i bibliotekarstwo, księgarstwo, czytelnictwo, grafikę użytkową oraz konserwację książki (introligatorstwo). Uczniowie mieli poza tym zajęcia z takich przedmiotów jak: arytmetyka handlowa i księgowość, technika pracy umysłowej, biurowość i korespondencja. Od 1951 roku, w wyniku zmian organizacyjnych oraz zmiany profilu kształcenia, znikły z programu przedmioty księgarskie. W zakresie przedmiotów ogólnych obowiązywał program X i XI klasy szkoły ogólnokształcącej. Z kolei w czteroletnim liceum realizowano program VIII, IX, X i XI klasy szkoły ogólnokształcącej poszerzony o przedmioty zawodowe. Wykaz przedmiotów zawodowych przedstawiał się następująco: nauka o książce i bibliotece — klasa I (1 godz./tyg.), klasy II i III (2 godz./tyg.), bibliotekarstwo — klasy I-IV (2 godz./tyg.), bibliografia — klasy II i III (2 godz./tyg.), metodyka pracy z czytelnikiem w bibliotece i świetlicy — klasy I i II (4 godz./tyg.), klasa IV (2 godz./tyg.), pedagogika biblioteczna — klasa IV (2 godz./tyg.), praktyka biblioteczna — klasy II i III (4 godz./tyg.), klasa IV (2 godz./tyg.), zajęcia w bibliotece oraz rysunek zawodowy — klasy I i II (2 godz./tyg.)¹³.

Podobne licea powstały w kilku innych miastach. Przygotowały one znaczną część kadry dla bibliotek powszechnych. Ten system przygotowania do zawodu spotkał się jednak z ostrą krytyką Ogólnopolskiego Zjazdu Bibliotekarzy (1956), co w konsekwencji doprowadziło stopniowo do likwidacji liceów w 1960 r. Liceum bibliotekarskim zarzucano m.in. przeładowanie programów, przekazywanie ograniczonej wiedzy z przedmiotów ogólnych, niedostatek kadr pedagogicznych z fachowym przygotowaniem bibliotekarskim, brak podręczników

¹³ Dudziak-Kowalska M., Janczak B., *Z dziejów średniego szkolnictwa bibliotekarskiego. Liceum bibliotekarskie w Krakowie (1947-1960)*, „Biblioteka”, 2011, nr 15, s. 195 - 215.

i pomocy szkoleniowych, a także trudności dydaktyczne i metodyczne w uczeniu przedmiotów bibliotekarskich czternastoletniej młodzieży¹⁴.

Wydział Oświatowo-Bibliotekarski Wyższej Szkoły Nauk Społecznych 1946-1951

Towarzystwo Uniwersytetu Robotniczego (TUR), reaktywowane po II wojnie światowej, było organizatorem powstałej w Krakowie wieczorowej Wyższej Szkoły Nauk Społecznych (WSNS) z trzema wydziałami: społeczno-samorządowym, oświatowo-bibliotekarskim i dziennikarskim. Formalnie otwarcie WSNS nastąpiło w marcu 1946 r. Ten pierwszy rok szkolny, z konieczności skrócony, trwał od 21 marca do 15 lipca i — po sześciotygodniowej przerwie wakacyjnej — od początku września do połowy października 1946 r. Ogólne kierownictwo szkoły sprawował dr Kazimierz Dobrowolski, profesor UJ, jego zastępcą był dr Witold Krzyżanowski, profesor UJ, a kierownikiem administracyjnym — dr Stefan Białas, wizytator Wydziału Oświaty Dorosłych w Kuratorium Okręgu Szkolnego Krakowskiego¹⁵.

Zgodnie ze Statutem WSNS, opublikowanym w grudniu 1946 r., słuchacze dzielili się na zwyczajnych i wolnych. Słuchaczami zwyczajnymi mogli zostać absolwenci szkół średnich, słuchaczami wolnymi mogli natomiast być „(...) pracownicy administracji państwowej i samorządowej oraz osoby skierowane przez związki zawodowe, organizacje polityczne, instytucje oświatowe, gospodarcze i społeczne, po uprzednim złożeniu egzaminu wstępnego, który ma wykazać odpowiednie przygotowanie umysłowe, uzyskane w pracy samodzielnej.”¹⁶ Pierwszy rok studiów w WSNS miał charakter studiów ogólnych oraz wprowadzających i stanowił podbudowę teoretyczną dla kształcenia specjalistycznego na II i III roku studiów. Wydział Bibliotekarsko-Oświatowy miał kształcić bibliotekarzy bibliotek publicznych i oświatowych oraz organizatorów życia kulturalnego (kierowników świetlic, instruktorów oświaty pozaszkolnej, instruktorów wczasów robotniczych).

Miało się to przyczynić do zagęszczenia sieci bibliotek i świetlic w kraju i obśadzenia tych placówek wzorowymi kierownikami, a tym samym „podniesienia kulturalnego poziomu szerokich mas robotniczych i chłopskich”¹⁷. Rok akademicki trwał 30 tygodni i był podzielony na trymestry, po 10 tygodni każdy. Początek i koniec roku oraz poszczególnych trymestrów odpowiadał podziałowi na Uniwersytecie Jagiellońskim. Zajęcia odbywały się codziennie w godzinach od 17.00 do 21.00, jednak niektóre lekcje języków obcych mogły rozpoczynać

¹⁴ Korpała J., *Biblioteki publiczne 1944-1964*, „Przegląd Biblioteczny”, 1965, nr 3, s. 135; Majkowska-Aleksiewicz A., *Kształtowanie się zawodu bibliotekarza w Polsce Ludowej*, „Roczniki Biblioteczne”, 1982, R. 26, z. 1-2, s. 166; Maj K., *W sprawie kształcenia bibliotekarzy*, „Bibliotekarz”, 1964, nr 9, s. 261.

¹⁵ *Spis Wykładów oraz Skład Osobowy. III rok akademicki 1947/48* [WSNS], Kraków, 1947, s. 16.

¹⁶ Statut Wyższej Szkoły Nauk Społecznych w Krakowie. Dz. Urz. Min. Oświaty 1946, Nr 12, poz. 394.

¹⁷ *Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Krakowie. Podstawowe informacje i Program studiów*, Kraków, 1946, s. 2.

się o godz. 16.10 i o godz. 20.20. Obok wykładów obowiązkowych przewidywano „(...) wykłady nadobowiązkowe publiczne z dziedziny ważnych zagadnień bieżącego życia, przeznaczone zarówno dla studentów WSNS, jak też dla gości z zewnątrz”¹⁸.

Początkowo program dla wydziału bibliotekarsko-oświatowego przewidywał sporo przedmiotów związanych z bibliotekarstwem. W cyklu dwuletnim były to: produkcja książki (30 godz.), księgarstwo wydawnicze i sortymentowe (30), historia księgarstwa (30), bibliografia, teoria i ćwiczenia (40), zasady bibliotekarstwa (technika bibliotekarska, organizowanie bibliotek dla młodzieży i dorosłych) (80), ćwiczenia praktyczne z zakresu bibliotekarstwa (60), organizacja czytelnictwa w środowisku robotniczym i chłopskim (20) oraz pedagogika biblioteczna (20). Poza tym przewidywano organizowanie obowiązkowych wycieczek do wzorowych bibliotek, drukarni, przedsiębiorstw księgarskich oraz praktyk wakacyjnych w bibliotekach, świetlicach, domach kultury¹⁹.

Już jednak w następnym, 1947 roku, program został zmodyfikowany. Zwiększono liczbę godzin wykładów i ćwiczeń dla pierwszego roku z 610 do 720 godzin. Studenci wydziału oświatowo-bibliotekarskiego na pierwszym – wspólnym dla wszystkich wydziałów – roku studiów, obowiązani byli zaliczyć wykłady z ekonomii (180 godz.), historii, teorii i praktyki socjalizmu (230), socjologii i socjografii (80), filozofii i psychologii (60), historii i kultury słowiańskiej (50), antropogeografii (60), techniki pracy umysłowej (30), statystyki (30)²⁰. Drugi rok studiów obejmował od 1947 roku następujące przedmioty: socjologia i socjografia (30), filozofia i psychologia (30), historia i kultura słowiańska (60), antropogeografia (80), polityka społeczna i prawo pracy (110), oświata dorosłych (60), pedagogika (60), księgoznawstwo (40), bibliotekoznawstwo (70), etnografia (30), higiena społeczna (60), wymowa (30), języki obce (60). Wiele przedmiotów było właściwie grupami tematycznymi. Przykładowo przedmiot „Księgoznawstwo”, wykładany przez dr. Aleksandra Słapę dzielił się na dwie części: „produkcję książki” (30) i „księgarstwo wydawnicze i sortymentowe” (10). Interesujący nas najbardziej przedmiot „Bibliotekoznawstwo” dzielił się na dwa przedmioty: „zasady bibliotekarstwa” z ćwiczeniami wykładane przez dr. Irenę Barową w pierwszym i trzecim trymestrze (40), a w drugim trymestrze „zasady bibliotekarstwa” wykładała Helena Lipska (20); drugim przedmiotem, wykładanym w trzecim trymestrze przez Piotra Grzegorczyka, była „bibliografia” z ćwiczeniami (10).

Na III roku studiów wykładano: historię, teorię i praktykę socjalizmu (120), socjologię i socjografię (30), historię i kulturę słowiańską (30), antropogeografię (30), politykę społeczną i prawo pracy (30), naukę o spółdzielczości (60), oświatę dorosłych (210), bibliotekoznawstwo (60), dziennikarstwo (30), literaturę pol-

¹⁸ Ibidem, s. 3; *Spis wykładów oraz Skład Osobowy. III rok akademicki...*, s. 10, 18.

¹⁹ *Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Krakowie. Podstawowe informacje...*, s. 7.

²⁰ *Spis wykładów oraz Skład Osobowy. III rok akademicki...*, s. 11.

ską (60), języki obce (60). Na III roku studiów bibliotekoznawstwo dzieliło się na dwa przedmioty po 30 godzin — „pedagogikę biblioteczną i czytelnictwo” wykładaną przez dr Irenę Barową i — wykładane przez Eugenię Malinowską — „biblioteki dziecięce, młodzieżowe i robotnicze”²¹. Łącznie na bibliotekoznawstwo przeznaczono na tych studiach 130 godzin, na księgoznawstwo — 40 godzin, podczas gdy na oświatę dorosłych aż 270 godzin²². W 1949 roku wprowadzono nowy przedmiot na III roku studiów — „katalogi rzeczowe”, wykładane w wymiarze 2 godzin przez dr. Jana Baumgarta. Od 1949 roku przedmioty „produkcja książki” i „księgarstwo wydawnicze i sortymentowe” zostały przeniesiony na III rok studiów i prowadzone były przez dr. Tadeusza Zapióra, wykładowcę w Państwowym Liceum Bibliotekarsko-Księgarskim w Krakowie, rekomendowanego zresztą na to stanowisko przez A. Słapę.

W 1949 roku zajęcia zaczęli prowadzić: Genowefa Dulębina, wizytator kuratorium, która wykladała ustawodawstwo i organizację sieci bibliotecznej, a wcześniej prowadziła ćwiczenia z bibliotekarstwa, dr Aleksander Birkenmajer, dyrektor BJ, wykładający zagadnienia rękopisów, starych druków i historię bibliotek oświatowych oraz dr Sylwiusz Mikucki, profesor UJ, wykładający zagadnienia archiwalne.

Likwidacja — w styczniu 1949 r. — TUR, spowodowała zaprzestanie finansowania szkoły przez tę organizację. Finansowanie WSNS w całości przejęło Ministerstwo Oświaty i nadało jej nowy statut tymczasowy. Dawał on absolwentom uczelni uprawnienia identyczne z uprawnieniami odpowiednich państwowych wyższych szkół zawodowych. Stopniowo zmniejszano też udział przedmiotów bibliotekarskich w planie wykładów, co znalazło swoje odbicie dokonanej w 1949 roku w zmianie nazwy wydziału — z bibliotekarsko-oświatowego na społeczno-oświatowy.

Ostatecznie w 1950 roku ówczesne Ministerstwo Szkół Wyższych podjęło decyzję o likwidacji Wyższej Szkoły Nauk Społecznych. W związku z tym zaleciło umożliwienie studentom — mającym zaliczony I rok studiów na tej uczelni — kontynuowanie studiów na wydziałach prawnych i humanistycznych uniwersytetów oraz w wyższych szkołach ekonomicznych (z wyjątkiem Szkoły Głównej Planowania i Statystyki). Studenci ci mieli być przyjmowani na II rok studiów, z tym, że w trakcie roku akademickiego 1950/51 powinni zdać egzaminy²³.

Kurs korespondencyjny i Policealne Studium Bibliotekarskie Zaoczne

Bezpośrednio po wojnie, dążąc do jak najszybszego przygotowania kadr bibliotekarskich, organizowano liczne kursy tworzone niezależnie od siebie przez różne resorty oraz duże biblioteki. Ich programy miały różny poziom — od po-

²¹ Ibidem, s. 24-29.

²² *Spis wykładów oraz Skład Osobowy. III rok akademicki...*, s. 34-35.

²³ Krawczyk J., *Wydział Oświatowo-Bibliotekarski Wyższej Szkoły Nauk Społecznych Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w Krakowie 1946-1951*, „Roczniki Biblioteczne”, 2011, R. 55, s. 171 - 192.

dawania podstawowych wiadomości z zakresu bibliotekarstwa praktycznego do wiedzy specjalistycznej. Przedsięwzięcia te nie mogły jednak zastąpić instytucjonalnego, ujednoliconego, ogólnokrajowego kształcenia.

Ujednolicone kształcenie bibliotekarzy na poziomie średnim rozpoczęto od kursów. Pierwsze odbyły się w 1946 r. w Kórniku i w 1947 r. w Spale i Okocimiu. Od października 1947 r. zaczęto organizować je w Jarocinie, w którym od 1 stycznia 1949 r. rozpoczął działalność Państwowy Ośrodek Kształcenia Bibliotekarzy prowadząc z jednej strony ogólnopolskie kursy pierwszego i drugiego stopnia dla pracujących bibliotekarzy oraz Państwowy Kurs Bibliotekarski, przekształcony w 1958 r. w Roczne Studium Bibliotekarskie dla kandydatów do zawodu²⁴. Szkołę jarocińską ukończyło wielu krakowskich bibliotekarzy.

Dla doksztalcania i doskonalenia pracujących już bibliotekarzy z sieci bibliotek publicznych, fachowych i szkolnych Ministerstwo Kultury i Sztuki 1 lipca 1953 roku powołało Państwowy Zaoczny Kurs Bibliotekarski (PZKB), przekształcony następnie od 1956 roku, na podstawie Zarządzenia nr 232 Ministra Kultury i Sztuki z dnia 30 grudnia 1955 r. w Państwowy Ośrodek Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy (POKKB).

Program kwalifikacyjnego korespondencyjnego Kursu Bibliotekarskiego obejmował osiem przedmiotów nauczania: bibliotekarstwo, nauka o książce i bibliotece, bibliografia, informacja naukowo-techniczna i ekonomiczna, metodyka pracy z czytelnikiem, wybrane zagadnienia psychologii i pedagogiki, marksistowska filozofia i teoria rozwoju społecznego i — od 1970 roku — literatura piękna. Od strony organizacyjnej POKKB to ośrodek w Warszawie i wojewódzkie punkty konsultacyjne przy wojewódzkich bibliotekach publicznych. W latach 1953-1974 zaś dyplomy ukończenia kursów kwalifikacyjnych uzyskało ponad 13 tysięcy bibliotekarzy²⁵.

W 1976 roku, w miejsce POKKB, utworzono Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy (CUKB), a w jego ramach organizacyjnych — Policealne Studium Bibliotekarskie Zaoczne. Tym samym w miejsce zawodowych kursów korespondencyjnych wprowadzono bardziej zinstytucjonalizowaną formę — szkołę bibliotekarską. Zmiany te zaczęto wprowadzać jeszcze przed formalnym powołaniem Centrum, a ich pierwszym rezultatem było zakończenie kształcenia kursowego i rozpoczęcie w lutym 1975 r. nauczania w Studium, do którego przyjęto wówczas aż 1670 osób. Nauczanie prowadzone było w 15 miastach wojewódzkich oraz w siedzibie Studium w Warszawie. Nauka trwała 3 semestry, w ciągu których przewidziano 312 godzin wykładów i konsultacji. Licz-

²⁴ Majkowska-Aleksiewicz A., *Kształtowanie się zawodu bibliotekarza w Polsce Ludowej*, „Roczniki Biblioteczne”, 1982, R. 26, z. 1-2, s. 165-166.

²⁵ Lewicki J., *Organizacja i efektywność systemu kształcenia i doskonalenia bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym - poszukiwanie nowych form i treści*. In *Kształcenie bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym - szanse i zagrożenia. Materiały ze spotkania „okrągłego stołu”*, Warszawa 11-12 maja 1995, Warszawa, 1995, s. 28; Ankudowiczowa K., *Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy w Warszawie*, „Informator Bibliotekarza i Księgarza na rok 1979”, Warszawa, 1978, s. 119.

ba obowiązkowych zajęć była dwukrotnie wyższa od liczby zajęć na ostatnim, dwuletnim kursie korespondencyjnym i prawie trzykrotnie wyższa w porównaniu do kursów z lat sześćdziesiątych. Zadaniem Studium było przekazanie słuchaczom niezbędnej wiedzy teoretycznej, która w połączeniu z posiadanymi i rozwijanymi w Studium umiejętnościami praktycznymi umożliwiała dalsze doskonalenie w zawodzie, specjalizację w obranej dziedzinie²⁶.

W latach 1975 – 1993 dyplomy ukończenia szkoły uzyskało ponad 10 tysięcy słuchaczy. Każdego roku PSBZ opuszczało średnio 600 absolwentów. Od roku szkolnego 1993/94 Policealne Studium Bibliotekarskie Zaoczne zostało przekształcone w Pomaturalne Studium Bibliotekarskie Zaoczne. Nie była to tylko kosmetyczna zmiana nazwy. Podniesiono wymagania wobec kandydatów. Odtąd do PSBZ przyjmowani byli pracownicy bibliotek legitymujący się świadectwem dojrzałości (dotychczas wystarczało świadectwo ukończenia szkoły średniej), minimum rocznym stażem pracy, skierowaniem wydawanym przez kierownictwo biblioteki lub władze samorządowe²⁷.

Dyrektorami CUKB byli kolejno: Kazimierz Maj, Kazimiera Ankudowiczowa, Jan Wiesław Gan, Marta Danuta Ostaszewska, Józef Lewicki.

Ośrodek krakowski

Początkowo Wojewódzki Punkt Konsultacyjny Państwowego Ośrodka Kształcenia Korespondencyjnego Bibliotekarzy z centralą w Warszawie funkcjonował przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej²⁸. Na podstawie porozumienia dyrekcji POKKB w Warszawie z dyrekcją Miejskiej Biblioteki Publicznej – w kwietniu 1973 roku prowadzenie Punktu Konsultacyjnego przejęła ta ostatnia. Punkt mieścił się na parterze budynku biblioteki głównej przy ul. Franciszkańskiej 1, a jego kierownictwo objął wicedyrektor Biblioteki – dr Józef Zając. Rozpoczęcie działalności punktu w nowym miejscu było nietypowe, gdyż nastąpiło to w trakcie naboru uczestników kursu. Kierownik punktu zobowiązany został do przejęcia, niejako z marszu, kształcenia 41 pracowników bibliotek fachowych Krakowa i województwa krakowskiego oraz rzeszowskiego, a także 113 pracowników bibliotek publicznych z obszaru obu województw. W okresie 8 miesięcy, tj. od maja do grudnia 1973 roku zorganizowano 7 konferencji metodycznych, na których wygłoszono 31 godzin wykładów i przeprowadzono 44 godzin ćwiczeń i konsultacji. Poprawiono 120 prac kontrolnych z bibliografii i 110 z ewidencji zbiorów. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego w znacznym stopniu absorbowało i obciążało kierownictwo Biblioteki Miejskiej, jednakże analiza sytuacji przeprowadzona z udziałem przedstawiciela Departamentu Kultury i Sztuki oraz dyrektora Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej i dyrek-

²⁶ Ibidem, s. 122.

²⁷ Lewicki J., *Organizacja i efektywność systemu kształcenia...*, s. 29-30.

²⁸ Za ten okres nie mamy niestety żadnych danych.

tora POKKB wykazała, że przejście tego punktu przez MBP było najlepszym rozwiązaniem²⁹.

W styczniu 1975 r. Ministerstwo Kultury i Sztuki powierzyło Miejskiej Bibliotece Publicznej prowadzenie — w miejsce wojewódzkiego punktu konsultacyjnego — filii Policealnego Studium Bibliotekarskiego Zaocznego, kierowanej początkowo przez dr. J. Zająca, a od kwietnia 1975 r. przez mgr. Jacka Słomczyńskiego — kierownika Działu Gromadzenia Zbiorów MBP.

Do studium przyjmowani byli pracownicy bibliotek w wieku do 45 lat, skierowani przez kierownictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej względnie innej biblioteki. Filia krakowska kształciła bibliotekarzy z województw: nowosądeckiego, tarnowskiego i krakowskiego oraz, w miarę możliwości i potrzeb, z województw sąsiednich. Zajęcia odbywały się przeciętnie dwa razy w miesiącu (w czwartki) w pomieszczeniach Biblioteki, a wykładowcami byli jej pracownicy. W pierwszym kursie Studium brało udział aż 87 słuchaczy. Program nauczania obejmował osiem przedmiotów: podstawy nauk politycznych, podstawy nauk o kulturze, bibliotekarstwo, książka i biblioteka w środowisku, literatura, nauka o książce i bibliotece, bibliografia, informacja naukowo-techniczna³⁰.

W połowie 1976 r. rozpoczął się kolejny trzysemestralny kurs Studium, a do końcowego egzaminu w styczniu 1978 r. przystąpiły 54 osoby, w tym 9 osób z Miejskiej Biblioteki Publicznej i 10 z placówek terenowych krakowskiego województwa miejskiego³¹.

Po reorganizacji sieci bibliotek krakowskich na początku lat osiemdziesiątych, powstaniu samodzielnych bibliotek dzielnicowych, opiekę nad studium bibliotekarskim, które funkcjonowało do czasu likwidacji CEBID w 2008 roku, przejęła Wojewódzka Biblioteka Publiczna. Ten okres nie jest już przedmiotem naszych rozważań.

Studium Bibliotekarskie i studia bibliotekoznawcze w Wyższej Szkole Pedagogicznej do 1977 roku

Powstanie studium bibliotekarskiego wiąże się z wprowadzeniem — za zgodą Ministerstwa Oświaty, a na wniosek Senatu uczelni — w roku akademickim 1958/59, zajęć nieobligatoryjnych dla studentów. Dodatkowe zajęcia nieobowiązkowe, różniąc się swoim charakterem od specjalistycznych przedmiotów wykładanych na poszczególnych kierunkach, miały wyposażyć przyszłego ab-

²⁹ Korpała J., *Sprawozdanie z działalności Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie i jej placówek w 1973 r.*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, Wyd. MBP Kraków, 1974, nr 105, s. 13 - 14.

³⁰ Zając J., *Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa miejskiego krakowskiego w 1976 r.*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, Wyd. MBP Kraków, 1977, nr 110, s. 17, 73; *Informacja Policealnego Studium Bibliotekarzy w sprawie rekrutacji słuchaczy*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, Wyd. MBP Kraków, 1977, nr 111, s. 66; *Informacja Policealnego Studium Bibliotekarskiego w sprawie rekrutacji słuchaczy*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, MBP Kraków, 1980, nr 123, s. 66.

³¹ Zając J., *Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa miejskiego krakowskiego w 1977 r.*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, Wyd. MBP Kraków, 1978, nr 113, s. 9.

solwenta WSP w pewne umiejętności, wiadomości czy też sprawności, przydatne podczas późniejszej nauczycielskiej pracy zawodowej, w tym zaznajomić przyszłych nauczycieli z pracą bibliotek szkolnych. Początkowo ogólny nadzór nad zajęciami sprawował prorektor do spraw nauczania. Na początku roku akademickiego 1962/63 nadano tym nadobowiązkowym przedmiotom określone ramy organizacyjne i w WSP powołano nową jednostkę pod nazwą Studium Przedmiotów Fakultatywnych, w skład którego weszło m.in. bibliotekoznawstwo. Kierownictwo Studium Przedmiotów Fakultatywnych objęła prof. Mieczysława Romankówna, która pełniła tę funkcję do 1971 roku. Po jej rezygnacji władze Uczelni powierzyły kierownictwo doc. dr. Józefie Kobylńskiej. Z kolei z dniem 1 XI 1972 r. rektor WSP powołał na to stanowisko doc. dr. Antoniego Jopka³².

Nadobowiązkowe zajęcia z bibliotekoznawstwa, przygotowujące przyszłych nauczycieli także do pracy w bibliotekach szkolnych, rozpoczęto w roku akademickim 1959/60. Zajęcia odbywały się w gmachu głównym WSP przy ul. Straszewskiego 22, a prowadzone były przez doc. dr. Józefa Korpałę — dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie, mającego w WSP również zajęcia z przedmiotu obowiązkowego „Nauki pomocnicze historii literatury” dla studentów filologii rosyjskiej. Doc. Korpała był też organizatorem i kierownikiem — powstałego na bazie zajęć nadobowiązkowych z bibliotekarstwa — Studium Bibliotekoznawczego. W latach 1962/63 i 1963/64 Studium organizacyjnie powiązane było z Miejską Biblioteką Publiczną, a zajęcia dydaktyczne, oprócz doc. dr. J. Korpały prowadziły w nim: kustosz Genowefa Dulęba, mgr Anna Jaworska i mgr Jadwiga Kołataj, pracownice tejże biblioteki oraz dr Franciszka Korpałowa z Biblioteki Jagiellońskiej.

Zajęcia dydaktyczne, wybrane dobrowolnie przez studentów, w ramach Studium Przedmiotów Fakultatywnych traktowane były jako obowiązkowe dla I i II roku studiów wszystkich kierunków.

Czasokres trwania studiów fakultatywnych ustalono na cztery semestry, w wymiarze 2 godzin tygodniowo, czyli 120 godzin wykładów i ćwiczeń dla całego kursu. Rocznie w zajęciach z przedmiotów fakultatywnych brało wówczas udział około 1000 studentów, z czego najwyższy odsetek, przekraczający 50%, skupiało Studium Bibliotekarskie liczące w niektórych latach akademickich nawet 12 grup studenckich.

W roku akademickim 1963/64 Studium Bibliotekoznawcze zostało przeorganizowane, zmieniło swój charakter i nazwę — w ramach Studium Przedmiotów Fakultatywnych zaczęło funkcjonować jako Studium Bibliotekarskie z dwule-

³² Romankówna M., *Studium przedmiotów fakultatywnych*. In *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie w latach 1961 - 1971*, Kraków, 1973, s. 255; Chelstowski E., *Kronika naukowo-dydaktyczna Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie za lata 1946-1970*, „Roczniki Biblioteczne”, 1972, z. 1-2, s. 381; Jopek A., *Studium Fakultatywne*. In *Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w latach 1946 -1981*, Kraków, 1981, s. 302 - 303.

nim kursem nauki. Ostateczna reorganizacja Studium nastąpiła w roku akademickim 1964/65 w związku z powiązaniem go z biblioteką uczelnianą. Kierownictwo Studium objął dr Edward Chełstowski — dyrektor Biblioteki Głównej WSP. Zmieniono wtedy niektóre założenia programowe, wysuwając na plan pierwszy zawodowe kształcenie bibliotekarskie pod kątem potrzeb przyszłych nauczycieli, potencjalnych kierowników bibliotek szkolnych³³. Biblioteka spełniała w ten sposób specjalne zadanie dydaktyczne, wyznaczone bibliotekom wyższych szkół pedagogicznych przez Ministerstwo Oświaty, czyli zapoznanie studentów jako przyszłych nauczycieli z pracą bibliotek szkolnych (Dz. Urz. Min. Oświaty 1964, Nr 10). Program Studium znacznie szerzej traktował postawione przed uczelnią zadanie niż zalecało zarządzenie ministerstwa. Program dla I roku studiów obejmował następujące zagadnienia: podstawy prawne działalności bibliotek; pojęcie biblioteki i jej organizacja; główne czynności biblioteki: gromadzenie, opracowanie i udostępnianie zbiorów; opracowanie rzeczowe zbiorów; katalogi biblioteczne; magazynowanie zbiorów i ich konserwacja; metodyka pracy z czytelnikiem; służba informacyjno-bibliograficzna biblioteki szkolnej. Z kolei drugi rok studiów obejmował: podstawowe pojęcia bibliografii; zaznajomienie z różnego rodzaju bibliografiami; ćwiczenia w sporządzaniu opisów bibliograficznych; metodyka sporządzania zestawień bibliograficznych; zagadnienia informacji naukowej; podstawowe elementy nauki o książce. Na tak zarysowany program przeznaczano po 60 godzin rocznie³⁴.

Do realizacji programu nauczania zatrudniono jako wykładowców pracowników z różnych typów bibliotek, aby umożliwić słuchaczom wielostronne zapoznanie się z problematyką biblioteczną i zapewnić bazę materialną, niezbędną przy tego rodzaju zajęciach. W latach 1964 — 1971 zespół wykładowców przedmiotów bibliotekarskich tworzyli: dr E. Chełstowski, mgr A. Tabakowa i mgr I. Czerni z Biblioteki Głównej WSP, mgr Z. Skwarnicka z Biblioteki Katedr Filologii Rosyjskiej WSP, dr I. Barowa z Biblioteki Jagiellońskiej, mgr S. Wisłocka — dyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Pedagogicznej w Krakowie oraz G. Dułęba z Miejskiej Biblioteki Publicznej³⁵.

Ukończenie Studium nie dawało formalnych uprawnień do pracy w bibliotece szkolnej. Wydawane zaświadczenia o ukończeniu Studium dawały jednak pierwszeństwo przy ewentualnym staraniu się o pracę. Przez cały okres istnienia Stu-

³³ Romankówna M., *Studium przedmiotów fakultatywnych*, s. 255 - 256; Chełstowski E., *Kronika naukowo-dydaktyczna...*, s. 381; Jarowiecki J., *Samodzielny Zakład Bibliotekoznawstwa*. In *Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w latach 1946 -1981*, Kraków, 1981, s. 182 - 183.

³⁴ Chełstowski E., *Niektóre problemy pracy dydaktycznej biblioteki głównej szkoły wyższej*, „Informator Biblioteki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie”, 1968, nr 3, s. 13-14.

³⁵ Romankówna M., *Studium przedmiotów fakultatywnych*, s. 256; Jarowiecki J., *Samodzielny Zakład Bibliotekoznawstwa*, s. 183.

dium, czyli do 1971 roku, przeszkolono około 2200 studentów, co stanowiło połowę słuchaczy uczestniczących w zajęciach nadobowiązkowych³⁶.

Dynamiczny rozwój bibliotek publicznych i szkolnych w kraju wymagał fachowych, wykształconych na poziomie akademickim kadr. Brak ten starano się uzupełnić przez uruchomienie międzywydziałowych studiów bibliotekoznawczych w niektórych uniwersytetach oraz przez włączenie do kształcenia od 1971 roku wyższych szkół pedagogicznych wprowadzając na wydziałach filologii polskiej specjalizację bibliotekarską. Stąd krakowska WSP, a w niej Instytut Filologii Polskiej, kierowany przez wieloletniego rektora uczelni, prof. Wincentego Dankę, wykorzystując doświadczenia zajęć fakultatywnych z bibliotekarstwa, utworzył w roku 1971/72 – w ramach trzyletnich studiów stacjonarnych – sekcję filologii polskiej z bibliotekoznawstwem.

Studia te – mające przygotować i dać pełne uprawnienia nauczycielskie do pracy w bibliotekach szkolnych – trwały do roku 1975, kształcąc studentów przyjętych na studia w dwu ciągach rekrutacyjnych. Zajęcia dydaktyczne na tych studiach podejmowali przede wszystkim pracownicy Instytutu Filologii Polskiej oraz pracownicy Biblioteki Głównej WSP. Prowadzenie zajęć następczo jednak kadrze naukowo-dydaktycznej sporo problemów. Specyfika studiów wymagała bowiem nie tylko teoretyków zajmujących się badawczo problemami książki, literatury, kultury, lecz także odpowiednio wykwalifikowanych praktyków zawodu bibliotekarskiego – pracowników bibliotek naukowych i publicznych, którzy mogliby i umieli przekazać swoje doświadczenie zawodowe przyszłym adeptom zawodu bibliotekarskiego. Pierwszą grupę stanowili oczywiście pracownicy Instytutu Filologii Polskiej, łączący zajęcia dydaktyczne na filologii polskiej z zajęciami dla słuchaczy bibliotekoznawstwa. Byli to m.in. prof. J. Z. Białek, dr M. Białota, doc. J. Jarowiecki, dr S. Mrazek, dr J. Okoń. Grupa ta została wzmocniona o cztery osoby mające doświadczenie zawodowe w zakresie pracy bibliotekarskiej, które zatrudniono na pełnych etatach. Były to: mgr M. Konopka, mgr W. Krotos, mgr M. Radwańska, mgr Z. Sokół. Drugą grupę stanowiły osoby o wysokich kwalifikacjach z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, których głównym miejscem pracy były krakowskie biblioteki naukowe i ośrodki informacji naukowej, a w WSP podjęły pracę na pół etatu lub jako prace zlecone.

W roku 1973/74, w wyniku przyjęcia postanowień „Karty Praw i Obowiązków Nauczycieli”, wprowadzono radykalne zmiany w systemie kształcenia i dokształcania nauczycieli, w tym także w zakresie kształcenia bibliotekarzy w wyższych szkołach pedagogicznych. W ich wyniku w krakowskiej WSP w miejsce trzy-

³⁶ Chelstowski E., *Kronika naukowo-dydaktyczna...*, s. 382; Glogier M., *Bibliotekoznawstwo w WSP/AP. Przegląd historyczno-statystyczny za lata 1959 - 2006*, „Biuletyn IINiB AP w Krakowie”, 2005/6, nr 8, s. 20; Jarowiecki J., *Samodzielny Zakład Bibliotekoznawstwa*, s. 183. W tym ostatnim źródle znajdujemy informację, że w 1966 r. na Studium Bibliotekarskie uczęszczało 310 studentów I i II roku, a w roku 1971 było ich 113 (s. 183, przypis).

letnich studiów zawodowych filologii polskiej z bibliotekoznawstwem uruchomiono jednolite czteroletnie studia magisterskie bibliotekoznawcze, najpierw w roku akademickim 1973/74 studia zaoczne z limitem 35 osób, rok później studia dzienne z limitem 60 osób. Ogółem w okresie 1971/72 – 1976/77, kiedy to ukończyli studia ostatni absolwenci studiów czteroletnich, wydano 150 dyplomów ukończenia studiów bibliotekoznawczych³⁷. W roku 1975/76, w miejsce studiów czteroletnich, utworzono pięcioletnie studia magisterskie z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Studia te oparto o powołany przez rektora WSP z dniem 22 listopada 1975 r. Zakład Bibliotekoznawstwa funkcjonujący w ramach Instytutu Filologii Polskiej. Dalsze losy studiów bibliotekoznawczych nie są przedmiotem niniejszego opracowania.

Międzywydziałowe Studia Bibliotekarskie Uniwersytetu Jagiellońskiego

Wyższe studia bibliotekarskie przez długie lata po drugiej wojnie światowej prowadziły w Polsce tylko dwa ośrodki – Uniwersytet Wrocławski, systemem stacjonarnym i zaocznym, oraz Uniwersytet Warszawski – tylko na studiach stacjonarnych. Pierwsza propozycja otwarcia takiego kierunku została skierowana przez ówczesne władze szkolnictwa wyższego do krakowskiego środowiska naukowego zaraz po wojnie. Z różnych powodów, niezależnych od kierownictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego, studia takie nie zostały w Krakowie zorganizowane. Ich namiastką była – prowadzona w okresie od 1 października 1949 do 30 czerwca 1951 roku – specjalizacja bibliotekarska dla studentów Wydziału Filologicznego i Filozoficzno-Historycznego.

W 1962 roku Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego zorganizowało ogólnopolską konferencję na temat koncepcji akademickiego kształcenia bibliotekoznawców z udziałem pracowników nauki, pedagogów i przedstawicieli bibliotek naukowych. Podstawą dyskusji były referaty: R. Przelaskowskiego Uwagi o szkoleniu bibliotekarzy z wyższym wykształceniem oraz H. Więckowskiej Uwagi o kształceniu bibliotekarzy. Konferencja nie stanowiła przełomu w stworzeniu koncepcji akademickiego kształcenia bibliotekarzy, a dla doraźnego uzupełnienia specjalistów dla bibliotek naukowych poczęto tworzyć międzywydziałowe studia bibliotekoznawstwa dla studentów wszystkich kierunków po III roku studiów na uniwersytetach w Poznaniu (1967), Łodzi (1969) i Uniwersytecie Jagiellońskim. Podstawą prawną tej formy kształcenia bibliotekarzy było zarządzenie Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 listopada 1969 roku powołujące Międzywydziałowe Studium Bibliotekoznawstwa UJ

³⁷ Jarowiecki J., *Samodzielny Zakład Bibliotekoznawstwa*, s. 183 - 186; Glogier M., *Bibliotekoznawstwo w WSP/AP...*, s. 21; Jarowiecki J., *Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w krakowskiej Akademii Pedagogicznej*, „Konspekt”, [online], 2004, nr 19 [dostęp: 2015-06-16]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.up.krakow.pl/konspekt/19/jarow.html>; Jopek A., Kobylińska J., Uryga Z., *Filologia polska w latach 1961 -1971*. In *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie w latach 1961 -1971. Główne kierunki działalności dydaktycznej i naukowej*, Kraków, 1973, s. 53.

pod kierunkiem ówczesnego dyrektora Biblioteki Jagiellońskiej, prof. dr Jana Baumgarta. Funkcjonowało ono od 1 października 1970 do 30 czerwca 1975 roku, kiedy to, ze względu na zorganizowanie pełnych studiów bibliotekoznawczych w UJ, zostało zlikwidowane zarządzeniem Rektora z dniem 27 czerwca 1974 roku. Średnio zgłaszało się na nie po dwudziestu pięciu studentów, głównie historii i filologii polskiej, a świadectwo ukończenia uzyskiwało rocznie mniej więcej pięć osób³⁸.

Studium mieściło się w budynku Biblioteki Jagiellońskiej. Nauka trwała dwa lata (cztery semestry) i prowadzona była systemem studiów dziennych. Studiować mogli studenci wszystkich kierunków po ukończeniu III roku studiów, a w przypadku studentów Wydziału Prawa i Administracji — po ukończeniu II roku studiów. Zajęcia obejmowały ogółem 660 godzin wykładów i ćwiczeń (330 godzin rocznie), nadto po każdym roku obowiązywała dwutygodniowa praktyka biblioteczna. Poniżej przedstawiamy program obu lat studium.

Program I roku Studium

- M. Zwiercan — Historia książki rękopiśmiennej — 7 godz. wykładów (I sem.)
- J. Pirożyński — Historia książki drukowanej — 8 godz. wykładów (I sem.)
- Kamińska — Historia drukarstwa i księgarstwa — 15 godz. wykładów (I sem.)
- K. Lewicki — Historia bibliotek — 15 godz. wykładów (II sem.)
- J. Baumgart — Bibliotekoznawstwo i bibliotekarstwo — 30 godz. wykładów (I i II sem.)
- A. Pycowa — Gromadzenie zbiorów — 8 godz. ćwiczeń (2 grupy) (I i II sem.)
- Z. Wcisło — Katalogowanie alfabetyczne — 22 godz. ćwiczeń (2 grupy) (I i II sem.)
- K. Tatarowicz — Katalogowanie rzeczowe — 15 godz. ćwiczeń (2 grupy) (II sem.)
- Z. Walczy — Klasyfikacja dziesiętna — 8 godz. ćwiczeń (2 grupy) (II sem.)
- Koziół — Konserwacja zbiorów — 7 godz. ćwiczeń (2 grupy) (II sem.)
- J. Korpała — Bibliografia — 30 godz. wykładów (I i II sem.)

³⁸ Kocójowa M., Stolzman M., *Studia bibliotekoznawcze w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1974/75 -1977/78*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej”, 1980, nr 1-2, s. 137; Więckowska H., *Akademickie kształcenie...*, s. 46 - 47; Kubiak S., *Kształcenie bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej na poziomie wyższym*, „Przegląd Biblioteczny”, 1976, nr 4, s. 400.

- Sordylowa — Bibliografia —
15 godz. ćwiczeń (2 grupy) (I sem.),
30 godz. ćwiczeń (2 grupy) (II sem.)
- M. Stolzman — Praktyka biblioteczna 0 2 tygodnie (2 grupy)
(po II sem.)

Program II roku Studium

- J. Baumgart — Bibliotekoznawstwo i bibliotekarstwo —
15 godz. wykładów (I sem.)
- Zawodzińska — Udostępnianie zbiorów —
15 godz. ćwiczeń (I sem.)
- J. Korpała — Zagadnienia czytelnictwa —
15 godz. wykładów (I sem.)
- H. Jarecka — Dokumentacja i informacja naukowa —
30 godz. wykładów i 30 godz. ćwiczeń (I i II sem.)
- A. Kozanecki — Polityka kulturalna PRL —
15 godz. wykładów (II sem.)
- M. Stolzman — Praktyka biblioteczna —
2 tygodnie (2 grupy) (po II sem.)³⁹

Środowisko krakowskie od dawna odczuwało brak wykwalifikowanej kadry bibliotekarskiej i utworzenie studiów bibliotekarskich stało się palącą potrzebą. Wprawdzie część bibliotekarzy pracujących już w bibliotekach, zwłaszcza krakowskich szkół wyższych, uzupełniało wykształcenie na studiach zaocznych w Uniwersytecie Wrocławskim, nie było to jednak satysfakcjonujące rozwiązanie. Absolwenci istniejących instytutów bibliotekoznawstwa w znikomej liczbie trafiali do bibliotek Polski południowo-wschodniej. W tej sytuacji większe biblioteki we własnym zakresie przygotowywały pracowników z wyższym wykształceniem do pracy w zawodzie bibliotekarza. Był to jednak długotrwały i kosztowny proces nabywania umiejętności fachowych, możliwy do przeprowadzenia w bibliotekach większych, dysponujących wykwalifikowaną kadrą własną. W tej sytuacji podjęto myśl zorganizowania uniwersyteckich studiów bibliotekoznawczych w ośrodku krakowskim. Naturalną bazą naukową była dla nich Biblioteka Jagiellońska i pozostałe biblioteki naukowe Krakowa wraz z zatrudnioną tam kadrą, stanowiącą wysoko cenioną grupę badaczy nauk bibliotekoznawczych. Pierwsze prace nad przygotowaniem programu studiów podjął w 1972 roku ówczesny dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej, prof. Jan Baumgart i jego zastępca — prof. dr hab. Stanisław Grzeszczuk. Opracowany wówczas program, będący wyrazem wieloletnich doświadczeń bibliotekarskich i dydaktycznych J. Baumgarta, zakładał kształcenie kandydatów do zawodu bi-

³⁹ *Spis wykładów na rok akademicki 1971/72. Wydział Filozoficzno-Historyczny. Uniwersytet Jagielloński, Kraków, 1971, s. 73 - 74.*

bliotekarskiego dla wszystkich typów bibliotek i ośrodków informacji. Projekt ten, ukończony 15 stycznia 1973 roku, w toku dyskusji uległ pewnym modyfikacjom, uzyskawszy wysoką ocenę specjalistów. 22 lutego 1973 roku Rada Wydziału Filologicznego UJ podjęła uchwałę o otwarciu studiów bibliotekoznawczych i wystąpieniu do Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki o utworzenie Instytutu Bibliotekoznawstwa z dniem 1 stycznia 1974 roku. Z powodu trudności formalnych i organizacyjnych sprawa się przeciągnęła i dopiero zarządzeniem rektora UJ z 10 maja 1974 roku (Zarządzenie nr 16) powołany został – w ramach Instytutu Filologii Polskiej – Zakład Bibliotekoznawstwa. Równocześnie ogłoszono rekrutację na I rok studiów 1974/75, przeprowadzono egzaminy wstępne i przystąpiono do prac organizacyjnych. Plan zajęć został przez rektora UJ zatwierdzony 30 września 1974 roku⁴⁰.

Tak więc w ubiegłym wieku doprowadzono do realizacji kilku inicjatyw kształcenia bibliotekarzy, próbując tym samym łagodzić brak odpowiednio wykształconych kadr nie tylko w Krakowie, jako ośrodku akademickim z wieloma bibliotekami naukowymi, ale na całym obszarze Polski południowej. Niniejszy artykuł przypominał te przedsięwzięcia. Oprócz wątków już lepiej lub gorzej opracowanych, są i takie, które czekają jeszcze na swojego badacza, jak choćby korespondencyjny kurs bibliotekarski czy później zaoczne studium bibliotekarskie.

Bibliografia:

Wydawnictwa zwarte

1. *Spis wykładów na rok akademicki 1971/72. Wydział Filozoficzno-Historyczny. Uniwersytet Jagielloński*, Kraków 1971.
2. *Spis wykładów w półroczu zimowym. Rok szkolny 1920/21 [UJ]*, Kraków 1920.
3. *Spis wykładów w półroczu letnim (III trymestr). Rok szkolny 1920/21 [UJ]*, Kraków 1921.
4. *Spis wykładów. Rok szkolny 1921/22 (III trymestr) [UJ]*, Kraków 1921.
5. *Spis wykładów. Rok szkolny 1923/24. Trzy trymestry [UJ]*, Kraków 1923.
6. *Spis Wykładów oraz Skład Osobowy. III rok akademicki 1947/48 [WSNS]*, Kraków 1947.
7. Ślęczka R., *Szkolnictwo zawodowe Krakowa w latach 1945-1961*, Kraków 2003.
8. Więckowska H., *Akademickie kształcenie bibliotekarzy: zarys historyczny*, Warszawa 1979.
9. *Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Krakowie. Podstawowe informacje i Program studiów*, Kraków 1946.

⁴⁰ Kocójowa M., Stolzman M., *Studia bibliotekoznawcze...*, s. 139-140.

Artykuł w wydawnictwie zwartym

1. Jarowiecki J., *Samodzielny Zakład Bibliotekoznawstwa*. In *Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w latach 1946 -1981*, Kraków, 1981, s.182 — 183.
2. Jopek A., *Studium Fakultatywne*. In *Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie w latach 1946 -1981*, Kraków, 1981, s. 302 — 303.
3. Jopek A., Kobylińska J., Uryga Z., *Filologia polska w latach 1961 -1971*. In *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie w latach 1961 -1971. Główne kierunki działalności dydaktycznej i naukowej*, Kraków, 1973, s. 53.
4. Kłańska M., *Spiridion Wukadinović (1870 -1938)*. In Michalik J., Wałęcki W. (red.), *Uniwersytet Jagielloński. Złota Księga Wydziału Filologicznego*, Kraków, 2000, s. 215 — 222.
5. Lewicki J., *Organizacja i efektywność systemu kształcenia i doskonalenia bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym — poszukiwanie nowych form i treści*. In *Kształcenie bibliotekarzy na poziomie pomaturalnym — szanse i zagrożenia. Materiały ze spotkania „okrągłego stołu”*, Warszawa 11-12 maja 1995, Warszawa, 1995, s. 28-33.
6. Romankówna M., *Studium przedmiotów fakultatywnych*. In *Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie w latach 1961 -1971. Główne kierunki działalności dydaktycznej i naukowej*, Kraków, 1973, s. 255.

Artykuł w czasopiśmie

1. Ankudowiczowa K., *Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy w Warszawie*, „Informator Bibliotekarza i Księgarza na rok 1979”, Warszawa, 1978, s. 118-125.
2. Ankudowiczowa K., *Kształcenie i doskonalenie bibliotekarzy na poziomie średnim*, „Przegląd Biblioteczny”, 1976, nr 4, s. 381-393.
3. Bieńkowska B., *Czterdzieści lat Katedry prof. Aleksandra Birkenmajera*, „Kwartalnik Historii Nauki i Techniki”, 1991, T. 36, nr 3, s. 65-94.
4. Chelstowski E., *Kronika naukowo-dydaktyczna Biblioteki Głównej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie za lata 1946-1970*, „Roczniki Biblioteczne”, 1972, z. 1-2, s. 379-382.
5. Chelstowski E., *Niektóre problemy pracy dydaktycznej biblioteki głównej szkoły wyższej*, „Informator Biblioteki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie”, 1968, nr 3, s. 13-14.
6. Dudziak-Kowalska M., Janczak B., *Z dziejów średniego szkolnictwa bibliotekarskiego. Liceum bibliotekarskie w Krakowie (1947-1960)*, „Biblioteka”, 2011, nr 15, s. 195 — 215.
7. Glogier M., *Bibliotekoznawstwo w WSP/AP. Przegląd historyczno-statystyczny za lata 1959 — 2006*, „Biuletyn IINiB AP w Krakowie”, 2005/6, nr 8, s. 19-25.
8. Jarowiecki J., *Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w krakowskiej Akademii Pedagogicznej*, „Konspekt”, [online], 2004, nr 19 [dostęp: 2015-06-16]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.up.krakow.pl/konspekt/19/jarow.html>.

9. *Informacja Policealnego Studium Bibliotekarzy w sprawie rekrutacji słuchaczy*, „Biuletyn Informacyjno- Instrukcyjny”, Wyd. MBP Kraków, 1977, nr 111, s. 66.
10. *Informacja Policealnego Studium Bibliotekarskiego w sprawie rekrutacji słuchaczy*, „Biuletyn Informacyjno- Instrukcyjny”, MBP Kraków, 1980, nr 123, s. 66.
11. Kocójowa M., Stolzman M., *Studia bibliotekoznawcze w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1974/75 -1977/78*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej”, 1980, nr 1-2, s. 137-177.
12. Korpała J., *Biblioteki publiczne 1944-1964*, „Przegląd Biblioteczny”, 1965, nr 3, s. 135.
13. Korpała J., *Sprawozdanie z działalności Miejskiej Biblioteki Publicznej w Krakowie i jej placówek w 1973 r.*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, Wyd. MBP Kraków, 1974, nr 105, s. 3 — 20.
14. Krawczyk J., *Spiridion Wukadinović. Przyczynek do dziejów kształcenia bibliotekarzy na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1920 -1923*, „Roczniki Biblioteczne”, 2010, R. 54, s. 167-172.
15. Krawczyk J., *Wydział Oświatowo-Bibliotekarski Wyższej Szkoły Nauk Społecznych Towarzystwa Uniwersytetu Robotniczego w Krakowie 1946-1951*, „Roczniki Biblioteczne”, 2011, R. 55, s. 171 — 192.
16. Kubiak S., *Kształcenie bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej na poziomie wyższym*, „Przegląd Biblioteczny”, 1976, nr 4, s. 395-415.
17. Lewicki J., Chruścińska J., *Centrum Ustawicznego Kształcenia Bibliotekarzy — między tradycją a współczesnością*, „Praktyka i Teoria Informacji Naukowej i Technicznej”, 1995, nr 3, s. 30 — 33.
18. Maj K., *W sprawie kształcenia bibliotekarzy*, „Bibliotekarz”, 1964, nr 9, s. 259-264.
19. Majkowska-Aleksiewicz A., *Kształtowanie się zawodu bibliotekarza w Polsce Ludowej*, „Roczniki Biblioteczne”, 1982, R. 26, z. 1-2, s. 161-174.
20. Zając J., *Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa miejskiego krakowskiego w 1976 r.*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, Wyd. MBP Kraków, 1977, nr 110, s. 1 — 28.
21. Zając J., *Sprawozdanie z działalności bibliotek publicznych województwa miejskiego krakowskiego w 1977 r.*, „Biuletyn Informacyjno-Instrukcyjny”, Wyd. MBP Kraków, 1978, nr 113, s. 9.

Akty prawne

1. *Statut Wyższej Szkoły Nauk Społecznych w Krakowie*. Dz. Urz. Min. Oświaty 1946, Nr 12, poz. 394.
2. *Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 12 marca 1946 r. w sprawie statutu Państwowych Wyższych Szkół Pedagogicznych*. Dz. Urz. Min. Oświaty 1946, Nr 2, poz. 47.
3. *Zarządzenie Ministra Oświaty z dnia 7 października 1947 r. w sprawie zmiany statutu Państwowych Wyższych Szkół Pedagogicznych*. Dz. Urz. Min. Oświaty 1947, Nr 10, poz. 251.

Informacja o autorze:

dr Jerzy Krawczyk — starszy kustosz dyplomowany, historyk, doktor nauk humanistycznych w zakresie historii nauki i oświaty na Wydziale Humanistycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie; zastępca dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie; tel. 12 617 32 08; e-mail: jerzy.krawczyk@bg.agh.edu.pl.